Бородинова М. В. „Переложения" П. Гулака-Артемовского как одна из форм рецепции Псалтыри

В статье характеризуются переложения библейских псалмов, осуществленные П. Гулаком-Артемовским (авторское название – „переложенія"). Анализируется художественная специфика авторской „модели" рецепции библейских псалмов. Сопоставляются библейские и авторские поэтические тексты, осуществляется формально-содержательный анализ. Выясняется эстетическая значимость интерпретации Псалтыри.

Ключевые слова: Псалтырь, псалом, рецепция, интерпретация, перепев.

Borodinova M. V. „Perelozheniya" by P. Gulak-Artemovsky like one of models of reception of Psalter

The article characterizes rehash of biblical psalms implemented P. Gulak-Artemovsky (author's name – „perelozheniya"). Analyzed artistic profile of the author „model" the reception of biblical psalms. Compares the biblical author and poetic texts are formal content analysis. Find out aesthetic significance interpretation Psalter.

Key words: Psalter, psalm, reception, interpretation, rehash.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – канд. філол. н., проф. Пінчук Т. С.

УДК 821.161.2-94.09:070+929 Гончар

В. М. Галич

ЛАНДШАФНИЙ СВІТ ЩОДЕННИКІВ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Актуальність нашої розвідки пояснюється тим, що пейзажі в мемуаристиці письменників порівняно з вивченням описів природи в їх художній спадщині є малодослідженими. Пейзажі в щоденниках Олеся Гончара визначають оригінальність їх змісту і форми. На їх феномен указує й частотне використання: розгорнуті, лаконічні описи природи або ж пейзажні деталі присутні майже на кожній сторінці. Незважаючи на те, що „діарійна спадщина великого романіста XX століття є достоменним культурним багатством, яке нам ще треба довго й сумлінно пізнавати…" [1, с. 520], вона стала предметом ретельного дослідження небагатьох учених. Так, М. Степаненко в монографії „Літературний простір „Щоденників" Олеся Гончара" (2010) зосередив увагу на

відтворенні митцем постатей української культури – П. Тичини, Ю. Яновського, Остапа Вишні, Петра Панча, М. Бажана та ін., що окреслює одну з провідних „магістралей" „товщі щоденників" – „перспективи розвою літератури, традиції в мистецтві, роль митця в житті суспільства та витворенні культурної спадщини рідного народу, усього людства" [1, с. 521]. Авторка цієї статті в монографії „Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності" (2004) [2] розглянула щоденники письменника крізь призму його публіцистичної діяльності. Лише О. Галич у книжці „Олесь Гончар у вимірах non fiction", розглядаючи щоденники Олеся Гончара в жанровій системі мемуарної прози, визначаючи особливості поетики жанру, простежив щоденникову рецепцію Олесем Гончаром „основних концептів, з якими пов'язане буття українського народу (степу, моря, гір і лісів), що відкриває можливості мати більш повне уявлення про життя і творчість видатного українського прозаїка XX століття…" [3, с. 122]. З поля зору О. Галича як дослідника пейзажів у мемуаристиці Олеся Гончара випав досить важливий природній об'єкт – небо, у описі письменником якого звучить фольклорна мелодика, відчутні лірична сповідальність, громадянський пафос, прочитуються авторські філософські сентенції.

Вище зазначеним зумовлений вибір теми статті. Тож об'єктом дослідження вперше стали описи неба в щоденникових записах Олеся Гончара як складові їх ландшафтного світу. Предмет становить розкриття у щоденнику українського письменника концепту „небо" – репрезентанта його ландшафтних переживань, ландшафтного Я та знака соціальної комунікації, носія соціального часу і простору.

До вивчення образу Олеся Гончара – художника слова, філософа й майстерного комуніканта через таку виразну деталь у наративній структурі його щоденника, як опис неба, спонукало те, що об'єкти природи здавна використовувалися у філософських і літературознавчих працях, де поставали метафорично переосмисленими уособленнями ідеального (духовного) і земного (матеріального) буття людини. Так, Я. Поліщук назвав свою книжку, присвячену літературознавчим та компаративним студіям творчості відомих і маловідомих письменників, „Пейзажі людини", до заголовків розділів якої також входять назви природних об'єктів – „Краєвиди пам'яті", „Ландшафти культури" [4].

У зв'язку із зазначеним вище нашу увагу привернула й книжка В. Подороги „Вираження і смисл. Ландшафтні світи філософії: Кіркегор, Ніцше, Гайдеггер, Пруст, Кафка" (1995), у якій із залученням специфічної „ландшафтної" термінології (ландшафтні світи, ландшафтний образ, ландшафтні переживання, ландшафтне Я, географічна метафора смислу) розглядаються класичні та „шкільні" типи філософської рецепції – „ритм надуповільненого сприйняття філософського тексту, щоб ніби під дією цайтлупи можна було простежити, як постає форма змісту філософського твору у взаєминах

з його комунікативними засобами й цінностями, тобто формою вираження” [5, с. 428].

Окремі терміни, які В. Подорога запозичив із збірки висловлювань про живопис давньокитайського художника Ши-тао, а ми залучаємо у своєму дослідженні, потребують пояснення й інтерпретації, котрі будуть подаватися в ході розкриття концепту „небо” в щоденникових текстах Олеся Гончара. Зазначимо лише, що ландшафтні світи – це впадини, узвишшя та висоти в освоєнні тексту подібно до інтерпретації змісту (розкриття духу) полотна живопису.

Думаємо, що концепт „небо” був би не повністю розкритий, якби ми не згадали те, що в характеристиці творчості Олеся Гончара його дослідники досить часто оперують метафорами, що побудовані на переосмисленні назв природних об’єктів, часто виносять їх до заголовків своїх розвідок, тим самим посилюючи їх концептуальну роль. Наприклад: Л. Коваленко „*Планета* Комишанка і воля Порфира Кульбаки” [6, с. 401] (виділення курсивом тут і далі – наші. – *В. Г.*); І. Шамякін „Від солдатських окопів до *зірок*” [6, с. 246]; М. Алексєєв „*Веселка* над *землею*” [6, с. 230]; О. Ющенко „Між *грозових ночей*” [7, с. 61]; М. Зобенко „У Ваш золотий і синій *квітень*” [7, с. 131]; В. Коваль „Мусиш витримати і цей *Мангишлак*” [7, с. 247]; М. Шевельов „На запорізькій *землі*” [7, с. 304]. Частина із цих заголовків побудована на використанні алюзій – відсилання до „природних” образів літературних чи публіцистичних творів письменника (Д. Кононенко „Мов *тронка* в степах” [7, с. 129]; В. Олійник „Гончарова *зоря*” [7, с. 223]; „Відзвук із *землі Камоенса*” [6, с. 623]) або творів інших письменників, наприклад, Л. Костенко „Той небесний камертон природи” (І. Семенчук) [6, с. 546]), П. Тичини „За що ми б’ємося тут у полі” (В. Коваль) [7, с. 253], щоб через барвисту пейзажну деталь, запозичену з їх творів, додати нові штрихи до портрета Гончара – майстра слова.

Кожен із наведених прикладів потребує на глибоку інтерпретацію із залученням художньої, публіцистичної та мемуарної творчості письменника. Ми ж звернулися до таких ілюстрацій, щоб наголосити на постаті самого майстра, особливості його світобачення, котрий здатен, як відзначав В. Фащенко, „у невеликому відкрити велике, у краплі води побачити сонце і відчути гомін моря” [6, с. 565], який так тонко відчував синкретизм людської душі і долі з природою, „зв’язок людини і природи як віковічного закону життя” [8, с. 65, 59], для кого колоритні пейзажі – це повноправні герої епічних творів.

Однак нас зацікавили непоодинокі факти оперування дослідниками лексемою „небо” у характеристиках творчості Олеся Гончара, можливо, розкриття її значення послужить сходинкою до розгадки феномена концепту „небо” в ландшафтному світі його щоденникових записів. „Небо людської душі” – так назвав свою статтю український письменник О. Сизоненко, приурочену до 70-літнього

ювілею Олеся Гончара, прагнучи глибоко прокоментувати документальний фільм Ролана Сергієнка про письменника, наголошуючи на вмінні режисера виокремити у фільмі – „фресці про людську й письменницьку сутність” образ „екранного згустку думання, творчості й долі” – „неба людської душі”[6, с. 92, 91].

Конотації концептуального образу в змісті публіцистичної статті О. Сизоненка ґрутуються на метафоричному переосмисленні денотативного значення лексем „небо”, „небеса” – „невидимий над поверхнею землі повітряний простір банястої форми”, „небокрай”, „небозвід” [9, с. 368], до обігравання якого автор удається в кінці публікації в побажанні ювіляру сприятливих умов для свободи творчості: „І нехай синіє над його чубатою головою не небо, а синіють тихі небеса, в яких так вільно птахам і його небуденним думам, його немеркнучому талантові” [6, с. 106].

Зовсім по-іншому проявляється семантика концептуальної метафори „небо”, ужитої в назві циклу есе-спогадів про Олеся Гончара „Він Україні неба прихилив” [7, с. 92] дипломата В. Батюка. Концепт „небо” набирає значення „високість”, „душевна чистота” Гончара – письменника, громадянина і просто людини.

У щоденниках Олеся Гончара образ неба досить часто використовується як атрибут описів природи – ночі, дня, ранку, вечора, пір року, степу, моря. І тут письменник, як і в художніх творах, виступає майстерним пейзажистом, у якого така художня деталь, як зображення неба, – „виважена художником”; „пейзажі дуже часто аж перенасичені поезією, світлом, ліризмом; в той же час у намальованих ним реалістичних картинах „пульсує” глибока думка – часто з підтекстовим філософсько-символічним змістом” [6, с. 557].

Феномен пейзажів, зокрема із замальовками неба, у щоденниках Олеся Гончара полягає в тому, що так часто, як у нього, у специфічному різновиді автокомунікації, пейзажні описи ні в кого із письменників не зустрічаються. Крім того, вони розрізняються розгалуженою функціональною парадигмою. Тут виявляються: а) фольклорні традиції, коли пейзаж відтінює настрій автора, проявляє любов до рідної землі, багатство його душі, адже, як стверджують давньокитайські художники, „живопис витікає із духу”, формує „ландшафтне «Я»” [5, с. 6], що відповідає рефлексивним структурам національної ідентичності; б) майстерність публіциста наснажити небову пейзажну деталь в наративній структурі щоденникового запису соціальних смислом, суголосним з описаними суспільними явищами й подіями; в) уміння піднестися до філософського осмислення проблеми природи і людини, вивести її з параметрів національного, у кольоровому штриху образу неба відчути настрій планети.

Тож небові пейзажі Олеся Гончара багатогранно представляють його як художника слова, громадянина, політика і філософа.

В описах неба надзвичайно багата кольорова гама, і в цьому теж їх унікальність: небо рожеве, ясне, чисте, світле, біле, матове, стальне, сиве, червоне, густо-червоне, оксамитово-рожеве, млисто-рожеве, бузкове, чорне, сріблясте, перлисте, зеленкувате… Часто в щоденникових записах Олеся Гончара носієм кольору неба виступають небесні об'єкти – повітря, сонце, місяць, хмари, райдуга, зоря. Оригінальність такого багатобарвного представлення ландшафтного образу можна пояснити особливістю світовідчуття і світобачення автора, проте сам митець у одному із записів щоденника подає набагато глибше розуміння цієї особливості своєї творчості: „Український народ – н а р о д к р а с о л ю б (виділення автора.– *В. Г.*)" [10, с. 15], а письменника він вважав носієм пам'яті роду.

Осмислення ролі пейзажу в художній творчості підключало Олеся Гончара до літературних дискусій. Його обурювало заперечення друкованого слова в добу науково-технічного прогресу, розбазікування „про те, що книга, мовляв, віджила свій вік, її має замінити відеокасета" [11, с. 27]. У записах від 27.07.1984 р. та 31.07.1984 р. він зазначав: „Щось глибоко образливе, блюзнірське є в самому факті появи такої „дискусії", де сумніву піддається найбільше досягнення людства. … Заперечується пейзаж, а що без пейзажу Лермонтов, і Толстой, і Шевченко, і Коцюбинський?... Запал цих доморощених хунвейбінів спрямований, власне, на деструкцію вітчизняної і світової культури…"; „Недоумки доморощені, нападаючи на пейзаж у літературному творі, не розуміють того, що пейзаж – це і психологія, і філософія письменника. І навіть музика твору!" [11, с. 27]. На таких же позиціях залишався Гончар-пейзажист у своїх мемуарах.

Ландшафтний образ неба – неодмінний атрибут урбаністичних пейзажів у щоденниках Олеся Гончара. Його турбує, що мешканці міст не помічають неба: „Нема ніжніших акварелей, ніж ті, що дає нам вечірнє небо. На жаль, горожанин втрачає відчуття неба. А воно є, як і відчуття землі", – відзначає письменник [12, с. 337]. Він удається до ревізії поглядів Ф. Енгельса на роль знаряддя праці у формуванні гомо сапієнса. На його думку, не палиця як знаряддя праці, а відчуття краси природи сприяло появі й еволюції людини: „Літо в розквіті. А небо, небо! Не дрюк, а воно зробило людину людиною!" [12, с. 337].

Крім конотацій концепту „небо" – „душа", „духовне багатство", „краса", „чинник духовного зростання", ми відзначили й значення „патріотизм". Так, перебуваючи в середині 50-х років за кордоном, маючи можливість споглядати урбаністичні пейзажі Америки – міста-катакомби Нью-Йорка, гірського штату Невади, залитої сонцем Каліфорнії, занотовуючи свої враження: „метро… схоже на величезну тюрму" [12, с. 195], „місто-скеля, що душить, гнітить людину" [12, с. 194], „черствість якась панує навкруги" [12, с. 196], письменник ніби й не помічає неба. Через 20 днів, коли він повернувся до України, щоденникові записи зарясніли пейзажами. Згодом були подорожі до

Греції, Італії, Швеції: фіксуються колоритні, незабутні враження, подаються й пейзажі, але описи неба іноземних держав скупі: грецьке „небо світле, білясте", „райдуга грає", „синя імла"[12, с. 204 – 205]. Пояснення цьому ми знаходимо в щоденниковому записі від 3.07.1956 року: „Знову в ріднім степу. Ось об'їхав Європу, бачив небо Італії, скелі Дувра, озера Швеції… Ні, ніде немає такого неба… Торкає такі струни, що їх ніщо інше не може торкнути" [12, с. 207].

Особливістю ландшафтного світу мемуаристики Олеся Гончара є й те, що географічна метафора „небо" розширює семантику, включаючи до свого силового поля інтертекстуальні елементи, які сприяють концептуалізації лексеми, уводять її в контекст світової і національної літератур: „Помер Руданський навесні 3 травня 1873 р. Коли все тут цвіло: мигдалі, абрикоси… І небо було весняне, як на Великдень" [12, с. 412]; „П. Г. Тичина про „Дорогу за хмари" (оповідання, назва якого синонімічна до „Дорога до неба". – *В. Г.*) сказав учора: Чиста, як сльоза. Після Коцюбинського такого не було" [12, с. 155]; „Я бачив блакитні вежі в степу під Компаніївкою. Оті блакитні вежі неба, що тільки й стоять на сторожі цих просторів упродовж цілої історії, боронячи їх від нашестя та навал… І як ті вежі, ще степові смаглочолі атланти тримають на собі це небо нашої культури" [10, с. 125] (Це нотатка, зроблена під час відкриття музею Ю. Яновського). У щоденниковому записі від 12.04.1960 р. Олесь Гончар зазначає: „По півдню, розповідають, через Донщину, Крим, Таврію пройшла страшної сили чорна буря. В Києві випав брудний дощ" [12, с. 251]. З глибин пам'яті письменника виринають рядки поезії С. Єсеніна „Иорданская голубица", які він наводить нижче:

Небо – как колокол,
Месяц – язык,
Мать моя – родина,
Я – большевик.
Ради вселенского
Братства людей
Радуюсь песней я
Смерти твоей.
Крепкий и сильный,
На гибель твою
В колокол синий
Я месяцем бью [12, с. 251].

Лаконічне резюме митця – „Страшні слова!"[12, с. 251] – сьогодні, коли його щоденники опубліковані, можуть бути проінтерпретовані читачами в контексті екологічної публіцистики письменника, адже образ „колокол синий" з місяцем-язиком у зазначеному сюжеті набирає конотацій „екологічне лихо", „суспільні катаклізми", коли знедуховлюється людина. Як бачимо два образи: „небо" – „духовність", „величність" і „колокол синий" як знак „моральної кризи", – вступають

у щоденникових записах в опозицію, стають контекстуальними антонімами.

Зважаючи на сказане, слід пригадати ще один фрагмент щоденника (14.06.1959 р.), де письменник занотовує сумні враження від відвидин місць, які підлягали затопленню у зв'язку з будівництвом штучного Кременчуцького моря: „На стінах голубих, як небо, написи нещадні… „хату розбити до 25 травня"… Не думав, що така г н і т ю ч а це картина – розруйноване людське житло, … і це серед розкішної природи українського літа!" [12, с. 246]. Як резюме митця – скептичне зауваження з конотаціями осуду пафосного твору О. Довженка: „Добра тобі поема! Про море" [12, с. 246].

У щоденниках Олеся Гончара ми зустрінемо ландшафтний образ „небо" з конотаціями виразно соціальними, наприклад, „чорне небо повне хмар" у роздумах про свободу письменника: „Цей світ – такий, який він є, – нестерпний… Отже, мені потрібен Місяць (тобто, небо. – *В. Г.*), або щастя, або безсмертя… Віднині і навіки моя свобода безмежна" [12, с. 344 – 345]; Небо над степом – серед нього б пожити. „Оце ще й тримає на землі" [12, с. 371], – такі рефлексії виникають у митця після „проработок" у кабінеті першого секретаря ЦК компартії України П. Шелеста.

На схилі віку Олесь Гончар усе частіше звертає свій погляд до Неба, складаючи звіт перед Всевишнім, намагається сформувати власні ландшафтні переживання, своє ландшафтне Я через усвідомлення ролі Неба в долі народу, житті людства, зрозуміти його зцілювальну й очищаючу роль: „Небо, як ніщо інше, здатне зцілювати душу. Спробуйте якийсь час дивитись у високість, у блакить або зверніть погляд на повен світла палаючий захід, і ви помітите, що очищається душа від усього несуттєвого, як, ставши ніби значнішою, вже прагне вона до чогось великого й чистого. *Небо – синонім Бога* (виділення наше. – *В. Г.*), образ ідеалу, недаром же воно всім народам у всі віки давало відчуття безсмертя. З небом людині нічого не страшно!" [10, с. 578] Ландшафтний образ, у зображенні якого автор вдається до великої літери, у щоденникових записах, розвиваючи синонімічну парадигму (Красота Небесная, Найвищий Розум, Провидіння, Першотворець, Сила Всевишня, Сила Передвічна), набирає багато значень з конотаціями філософської оцінки буття людства.

Недаремно в останні дні свого земного життя Олесь Гончар у розмові сам-на-сам у своєму щоденнику звертається до метафори „небо". Так, незадовго до смерті, у Великдень (запис від 22 квітня 1995 р.) письменник занотував: „Я наснажуюсь красою наба, красою життя. …Світлий мажорний настрій – в душі і в усій природі" [11, с. 565]. А за кілька днів до відходу у вічність митець, роздумуючи про українську лірику, згадав поезію А. Малишка з ключовим словом похідним від „небо" – „Цвітуть осінні тихі небеса", – турбуючись щоб ця

„грань народного генія”, цей „шедевр” були належно „освоєні світом” [11, с. 565].

Отже, Олесь Гончар, народившись під небом України, увібравши в свою душу і серце народно-поетичне бачення цього природного об’єкта, упродовж усього життя звертається до його образу, формуючи власні ландшафтні відчуття, своє ландшафтне Я. Уводячи образ „неба” в параметри соціального часу і простору України середини й другої половини ХХ століття, він наділяє його соціальними конотаціями, філософськими вимірами буття українського народу і людства, будує небо української духовності, зрештою, сам стає уособленням того Неба, до якого нам усім треба тягнутися, щоб не втратити соціальну пам’ять роду, безслідно не розчинитися в глобалізаційних процесах сучасності.

Список використаної літератури

1. Степаненко М. І. Літературний простір „Щоденників” Олеся Гончара : [монографія] / М. І. Степаненко. – Полтава : ТОВ „АСМІ”, 2010. – 528 с. **2. Галич В. М.** Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор : еволюція творчої майстерності : [монографія] / В. М. Галич. – К. : Наук, думка, 2004. – 816 с. **3. Галич О. А**. У вимірах non fiction : щоденники українських письменників ХХ століття : [монографія] / О. А. Галич. – Луганськ : Знання, 2008. – 200 с. **4. Поліщук Я.** Пейзажі людини / Я. Поліщук. – Харків : Акта, 2008. – 347 с. **5. Подорога В. А**. Выражение и смысл. Ландшафтные миры философии : Киркегор, Ницше, Хайдеггер, Пруст, Кафка / В. А. Подорога – М. : Ad Marginem, 1995 – 428 с. **6. Слово** про Олеся Гончара : Нариси, статті, листи, есе, дослідження / упорядн. В. Коваль. – К. : Рад. письменник, 1988. – 647 с. **7. Вінок** пам’яті Олеся Гончара : Спогади. Хроніка / упоряд. В. Д. Гончар, В. Я. П’янов. – К. : Укр. письменник, 1997. – 453 с. **8. Гуменний М. Х.** Поетика романного жанру Олеся Гончара : проблеми типології : [монографія] / М. Х. Гуменний. – К. : Акцент, 2005. – 240 с. **9. Зубко М. Г**. Словник синонімів української мови / М. Г. Зубко. – Харків : Весна ФОП Співак Т. К., 2008. – 719 с. **10. Гончар О. Т**. Щоденники : 1968 – 1983 / упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар. – К. : Веселка, 2003. – Т. 2. – 607 с. **11. Гончар О. Т.** Щоденники : 1984 – 1995 / упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар / О. Т. Гончар. – К. : Веселка, 2004. – Т.3. – 606 с. **12. Гончар О. Т**. Щоденники : 1943 – 1967 / упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар. – К. : Веселка, 2002. – Т. 1. – 455 с.

Галич В. М. Ландшафтний світ щоденників Олеся Гончара

Пейзажі в мемуаристиці Олеся Гончара порівняно з вивченням описів природи в його художній спадщині є малодослідженими. Об’єктом вивчення вперше стали описи неба в щоденниках митця як складових їх ландшафтного світу. Його предмет становить

розкриття концепту „небо” – репрезентанта ландшафтних переживань, ландшафтного Я автора та знака соціальної комунікації. Присутність ландшафтного мислення Гончара-мемуариста як специфічної риси художньо-публіцистичного освоєння ним дійсності ілюструється шляхом докладного опису та інтерпретації парадигми значень концептуального образу „небо”.

Ключові слова: щоденник письменника, ландшафтний образ, пейзаж, концепт „небо”, соціальна комунікація.

Галич В. Н. Ландшафтный мир дневников Олеся Гончара

Пейзажи в мемуаристике Олеся Гончара сравнительно с изучением описаний природы в его художественном наследии являются малоисследованными. Объектом изучения впервые стали описания неба в дневниках художника как составляющих их ландшафтного мира. Его предмет составляет раскрытие концепта „небо” – представителя ландшафтных переживаний, ландшафтного Я автора и знака социальной коммуникации. Присутствие ландшафтного мышление Гончара-мемуариста как специфической черты художественно-публицистического освоения им действительности иллюстрируется путем подробного описания и интерпретации парадигмы значений концептуального образа „небо”.

Ключевые слова: дневник писателя, ландшафтний образ, пейзаж, концепт „небо”, социальная коммуникация.

Halich V. M. Landscape world of Oles Gonchar’s diaries

Landscapes in Oles Gonchar’s memoirs in comparison with nature description in his fiction works are not studied widely. For the first time the object of studies is consisted of descriptions of the sky in writer’s diaries as of the part of their landscape world. The subject is the disclosure of sky concept which represents landscape emotional experience, landscape „I” of the author and works as a sign of communication. The presence of landscape thinking of Oles Gonchar as of the memoirists as a specific feature of fiction and publicistic mastering of the reality is illustrated with the help of detailed description and paradigm interpretation of conceptual meaning of the sky image.

Key words: writer’s diary, landscape image, landscape, sky concept, social communication.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Бровко О. О.